

Tobaksprojektet 2008

Inledning

Tobaksodlingen var fram t o m 1964 en profilsyssla för Kristianstadbygden. I dagsläget finns, av naturliga skäl, liten praktisk kunskap kvar gällande sättet att odla och hantera tobak. Genom projektet kommer hela hanteringen, från frö till planta, skörd, torkning, fermentering och förädling att noga dokumenteras. Dokumentationsmaterialet skall vara så pass täckande att det ger en fullödig inblick och beskrivning i odlings- och förädlingsprocessen.

För att undvika missförstånd ska det nämnas att det är Regionmuseets absoluta ståndpunkt att tobak är både beroendeframkallande och skadligt för hälsan. Däremot bedöms det kulturhistoriska värdet av odlingsprocessen som mycket högt. Därtill kommer ett stort – för regionen sett – miljöskapande och traditionsbärande värde.

Tobaksodlingen är sedan tidigare dokumenterad i text och bild, men det praktiska handlaget som finns hos dem som var med och odlade under 1900-talets första hälft kan aldrig läras in teoretiskt. Det är en ovärderlig kunskap och erfarenhet som måste överföras i praktisk handling för att finnas kvar och kunna nyttjas i byarnas framtida utveckling.

Mål

Regionmuseet kommer att genomföra projektet enligt något av nedan angivna alternativ:

Alt 1) I samverkan med frivilliga odlare, referensgrupp och arbetsgrupp odla, skörda, torka och fermentera tobak av sådan kvalitet att den lämpar sig för cigarrtillverkning, samt i samarbete med Carlskorona cigars producera ca 200 st cigarrer av märket Åhus Havanna. Del av den torkade skörden skall utgöra provmaterial till snustillverkaren Fiedler & Lundgren AB i Malmö.

Alt 2) I samverkan med frivilliga odlare, referensgrupp och arbetsgrupp odla, skörda, torka och fermentera tobak av sådan kvalitet att den lämpar sig för cigarrtillverkning, samt i samarbete med Carlskorona cigars producera ca 200 st cigarrer av märket Åhus Havanna. Projektet ska sträva efter att samverka med SAMP ALAS (museinätverk för Sverige, Afrika, Latinamerika och Asien) för att under våren 2009 producera ytterligare 1000 cigarrer av märket Åhus Havanna. Del av den torkade skörden skall utgöra provmaterial till snustillverkaren Fiedler & Lundgren AB i Malmö.

Motiv

I dagsläget saknas adekvat kunskap inom regionen att förädla tobak till en högklassig slutprodukt. Dessutom förfaller eller förändras – på grund av bristande kunskap och avsaknad av funktion – i snabb takt flertalet av de en gång så talrika skånska tobaksladorna. Det är även få som känner till innebörden och omfattningen av den tidigare svenska tobaksodlingen samt vad den inneburit för Skåne i allmänhet och Kristianstadbygden i synnerhet. Hantverkets historia och tradition är helt enkelt på väg att glömmas bort.

Bakgrund

Projektet utgör en fristående fortsättning (spin-off effekt) av Regionmuseets tidigare genomförda tobaksladeinventering, vilket resulterade i rapporten *Tobaksdoft, minnen och mångfald – tobakslador i Skåne 2006* (rapport 2006:95).

Efter ovan genomförda projekt kom diskussionen upp om att försöka genomföra ett praktiskt restaureringsprojekt vad gällde tobakslador. Kristianstad kommun samt Länsstyrelsen i Skåne län visade intresse.

Inventeringsprojektet följdes upp under sommaren 2007 med en kurs för allmänheten rörande tobakslador.

Regionmuseet fick även under sommaren 2007 kontakt med nyetablerade cigarrtillverkare i Karlskrona (Carlskorona cigars).

Efter att under hösten 2007 ha träffat representanter från Carlskorona cigars, samt tillsammans med dessa besökt fd lokal tobaksodlare, ett antal tobakslador etc, beslöts att Regionmuseet skulle satsa på ett större dokumentations- och kunskapsprojekt avseende odling, skörd, torkning och fermentering. Då det 2009 är 60 år sedan den sista Åhus Havanna-cigarren tillverkades beslöts även, bl a för att få tillbaka delar av eget satsat kapital, att försöka göra en jubileumsutgåva av 1949 års cigarr.

Genom försorg av hembygdsföreningen S:ta Annas Gille i Åhus har Regionmuseet fått tillgång till en original Åhus Havanna-cigarr från 1949. Denna ligger sedan november 2007 i humidior hos Karlskrona cigarrklubb. (Under hösten 2008 beräknas cigarren ha återfått delar av sin karaktär och skall då provrökas av en masterblender).

För att skapa förutsättningar för ett internationellt engagemang har förfrågan rörande projektet ställts till SAMP ALAS sekretariat i Stockholm. Svar väntas inkomma under februari 2008 (tänkbara samarbetsländer torde vara Cuba, Costa Rica och Nicaragua).

Tidsdisposition i stort

Då naturen i sig självt utgör gränssättare är hela projektet avhängigt på att plantor kommer i jorden (friland) senast den 1 juni 2008. Parallellt med skötseln av odlingarna kommer lämplig tobakslada (torklada) att rustas upp. Detta arbete skall vara klart senast den siste juli 2008. Skörd kommer att ske under slutet av sommaren 2008, därefter vidtar torkning och fermentering enligt två olika modeller; traditionell och forcerad fermentering. För den forcerade fermenteringen kommer cigarrproduktionen att ta sin början runt november/december 2008. För den ”normala” fermenteringen beräknas cigarrproduktionen starta kring april 2009 (under förutsättning att samarbete kommer att ske inom ramen för SAMP ALAS). Försäljningspremiär av Åhus Havannan startar tidigast under sommaren 2009. Samtligt dokumentationsmaterial sammanfattas och redovisas i en slutrapport efter avslutat projekt, dock senast december 2009.

Projektägare

Regionmuseet Kristianstad/Landsantikvarien i Skåne

Projektledning

Jimmy Juhlin Alftberg, byggnadsantikvarie (projektledare)

Åsa Jakobsson, biolog

Samarbetspartner

Fiedler & Lundgren, Malmö

Carlskorona cigars, Karlskrona

Projektdeltagare

Hembygdsföreningen S:ta Annas Gille, Åhus

Frivilliga odlare från:

Bivaröd
Fjälkinge
Härnestad
Nymö
Nöbbelöv
Trolle Ljungby
Vittskövle
Åhus
Åhuskärr

Referens- och arbetsgruppsmedlemmar från:

Horna
Fjälkinge
Listerby
Viby
Åhus

Tobaksladuägare från:

Rinkaby

Landsbygdsprogrammet

Då projektet skapar lokalt engagemang och i förlängningen kan komma att utveckla landsbygdens attraktivitet och bidra till att skapa nya arbetstillfällen på landsbygden lämnades en ansökan om projektstöd från Landsbygdsprogrammet in till Länsstyrelsen i Skåne län den 20 februari 2008. Beslut om projektstöd har ännu inte meddelats.